

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE PROJE FUARININ KULLANILMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ*

Oğuzhan KARADENİZ**

Bahri ATA***

Öz

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında uygulanan Sosyal Bilgiler Proje Fuarına projeleriyle katılan öğrencilerin süreçle ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın katılımcılarını, 2011-2012 eğitim ve öğretim yılı birinci ve ikinci döneminde Zonguldak ili Alaplı ilçesinde 8 farklı ilköğretim Okulunun 6. ve 7. sınıfında eğitim gören ve basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 40 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile gerçekleştirilen bu çalışmada, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında uygulanan Sosyal Bilgiler Proje Fuarı'nın olumlu ve olumsuz etkileri, nasıl olması gerektiği, proje fuarına hazırlık aşamasında başarıyı engelleyen ya da kolaylaştıran unsurlar, öğrenci görüşleri ile incelenmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler Proje Fuarı için "Öğretmen Kılavuzu", "Öğrenci Kılavuzu" ve "Jüri El Rehberi" kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için "Öğrenci Görüşme Formu" kullanılmıştır. Görüşme sorularından elde edilen verilerle yapılan analizler sonucunda; öğrencilerin Sosyal Bilgiler Proje Fuarıyla ilgili olarak olumlu görüş ve düşünceler geliştirdikleri belirlenmiştir. Araştırma sonunda Sosyal Bilgiler Proje Fuarı uygulanması sürecinde uygulayıcıların göz önünde bulundurması gerekenler ve daha sonra yapılacak araştırmalara yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

* Bu çalışma Karadeniz, O. (2012). "Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi ve Sürece Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri." adlı doktora çalışmasından üretilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi,
oguzhan.karadeniz@beun.edu.tr

*** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, bahriata@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler proje fuarı, bilim fuarları, proje yöntemi.

THE STUDENTS INTERVIEWS ON THE USE OF THE PROJECT FAIR IN SOCIAL STUDIES LESSON

Abstract

The purpose of this study is to put forward the views on the process of the students who were attended to the Social Studies Fair projects implemented under the Social Studies Lesson with their own projects. The participants of the study consist of 40 students who are different Secondary School students who are studying at 6th and 7th grade in Zonguldak province in 2011-2012 academic year. Qualitative research method was used in the research. The positive and negative effects of Social Studies Fair which was implemented under Social Studies Lesson and how should it be and factors that facilitate or inhibit the success of the project preparation stage and student's views was examined in this study which was conducted through semi-structured interviews. "Student Interview Form" was used in order to collect research data. As a result of the analysis of the data obtained from the interview questions, it is indicated that students improved positive interviews and thoughts about Social Studies Project Fair. At the end of the study, what the practitioners should take into consideration on the process of the practice of the the Social Studies Fair and recommendations for future researches were proposed.

Keywords: Social studies project fair, science fairs, project method.

1. GİRİŞ

Öğrenme ve öğretme hakkındaki yeni bilgiler öğrenmenin çok farklı şekillerde ve kişiye özgü gerçekleştiğini, uygun öğrenme olanağı sağlandığında öğrenemeyecek bireyin olmadığını ortaya koymaktadır (Özden, 2002:30). Bu yüzden eğitimcilerin hitap ettiği öğrencilerin özelliklerini göz önünde bulundurarak bir veya birkaç kurama göre ders işleme önemli görülmektedir. Öğrenme kuramları aynı zamanda

farklı öğrenme türlerini açıklamaktadır. Bu nedenle tüm sorunları bir öğrenme kuramı ile çözmek mümkün görülmemektedir. Her bir kuramın kendi içinde zayıf ve güçlü olduğu noktalar vardır. Bu durumda eğitimcilere düşen görev ise her bir öğrenme kuramını bilip, uygun olan yer ve zamanda bu kuramları sınıf içi öğrenme süreçlerine aktarabilmesidir. (Öztürk, 2011:2-3). Eğitimciler her bireyin farklı olduğunu da unutmamalıdır. Bütün bireyler öğrenme yeteneğine sahip olduğuna göre kişileri süreçte aktif edecek öğrenme yöntemlerinin kullanılması öğrenme sürecine olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Son yıllarda öğrenme-öğretme ortamları yeniden düzenlenmiş ve çağdaş eğitim ilkelerinin gerçekleştirilmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan en çok ilgi gören ve birçok disiplin alanı ile öğrenme- öğretim yaklaşımını bir arada kullanma imkânı tanıyan yaklaşım ise Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımıdır (Özden, 2002:3). Ata (2009:37)'ya göre proje yöntemi geleneksel eğitime (Herbartçı) tepki olarak çıkmış, Kilpatrick tarafından 1918'de New York City'de Lincoln Okulu'nda geliştirilmiş, öğrencinin bir amaca ulaşmak için bizzat kendinin düşündüğü ve planladığı etkinliklerdir. Proje süresi boyunca öğrenci, ders kitabına sadece gerekli arka plan bilgisini edinmek için başvurur.

Railsback (2002)'e göre ise proje tabanlı öğrenme öğretim stratejilerinin kökeni, Vygotsky, Bruner, Piaget ve Dewey gibi psikolog ve eğitim bilimcilerin çalışmalarından yararlanan yapılandırmacılık (oluşturmacılık) yaklaşımına dayanmaktadır. Yapılandırmacılık, öğrenmeyi zihinsel yapılandırmaların bir sonucu olarak görür. Buna göre, öğrenciler yeni fikir ve kavramları var olan bilgi ve deneyimleri temelinde oluşturur.

Proje çalışması, temel eğitime bir katkı olarak değil, eğitim programında yer alan konulara tamamlayıcı bir unsur olarak kabul edilmelidir. Bu bağlamda proje çalışması, eğitim programı içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Çağdaş eğitim

öğrencinin bilgilenmesini değil, bilgi üretme kapasitesine ulaşmasını vurgulamaktadır. Günümüzde öğrencinin aldığı bilgiyi kendince yorumlaması, anlamlandırması beklenmektedir (Özden, 2002:3). Ayrıca, öğrencinin kendinde daha önceden var olan bilgilerini kurarak deneyimleri ve yaşantıları yoluyla kendi kendine bilgiye ulaşmasını, bilgiyi kullanmasını, araştırma yapmasını, bilgiyi transfer edebilmesini, elde ettiği bilgileri uygun bir şekilde bir araya getirip sunabilmesini, kendini ifade etmesini sağlar (Kurak, 2009:10).

Diffily ve Sassman (2002) projelerle öğrencilerin sadece akademik yetenekleri değil aynı zamanda dünyada başarılı olmak için gerekli olan diğer yetenekleri ve kişisel özellikleri de kazanacağını bildirmiştir. Bu durumda öğrencilerin bilgi üretmesi, var olan bilgilerini kullanarak yeni bilgilere ulaşması, ulaştığı bilgileri diğer insanlara sunması vb. birçok beklentiye karşılayacak uygulamalardan birisi de proje fuarlarıdır.

Sosyal Bilgiler Fuar Projeleri ve araştırma etkinliklerinin çoğunluğu Sosyal Bilgiler Fuar Proje fikirlerini araştıran öğretmen ve öğrencilere fikir vermek amacıyla düzenlenmektedir. Tamamlanması normal olarak üç ile sekiz hafta süren, bu Sosyal Bilgiler Projeleri ve Araştırma Etkinlikleri öğrencilere Tarih, Coğrafya, Siyasal Bilimler, Ekonomi, Antropoloji ve Sosyoloji konuları hakkında çok faydalı öğrenme tecrübesi sağlaması bakımından önemli bir yöntemdir. Not almak, taslak çıkarmak, kaynakça oluşturma gibi önemli olan etkinliklerden bazıları, her ne kadar bazıları bireysel katılım içerse de onların bireysel ya da grup etkinlikleri olarak kullanılabilmesi için tasarlanmıştır (Graham ve McCoy, 2001:6).

Sosyal Bilgiler Proje Fuarları öğrencinin öğrendiği yeni bilgileri, ona geniş bir kitleyle paylaşma şansı veriyor. Öğrendiklerini paylaşmanın yanı sıra proje süresince nasıl bir gelişim kaydettikleri de ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin gelişiminde meydana gelen olumlu durum, fuara gelen ziyaretçileri etkilediği gibi, öğrencinin kendi kişiliğini ve düşüncelerini de yansıtmaya şansı doğar. Öğrencilerin bu paylaşımı,

düşündüklerini başkalarına aktarması ve kendine özgüven sağlaması açısından önemlidir (Maguth ve Yamaguchi, 2010:78). Proje fuarı, öğrencileri Sosyal Bilgilere yönelik farkındalıklarını arttırmada tek yok olarak görülmektedir. Her Sosyal Bilgiler öğretmeni anlattıklarının önemli olduğundan şüphe duymamalı ve bilimsel gelişmelerle insan problemi arasındaki ilişkiyi göstermelidir (Miller ve Caster, 1963:230).

Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrendiği, mutluluk, sevinç, başarı duygusu ve heyecanı bir arada yaşadığı Sosyal Bilgiler Proje Fuarının ülkemizde uygulanmadığı görülmektedir. Proje fuarlarının Sosyal Bilgiler dersinde uygulanmaması Sosyal Bilgiler eğitimi açısından büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir. Ayrıca yapılan literatür taramasında sosyal bilgiler dersinde proje fuarının kullanımına yönelik çalışmaların da olmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla ülkemiz koşullarında bu araştırmanın özgün olduğu, sosyal bilgiler eğitimine önemli katkılar getireceği düşünülmektedir.

Eğitim-öğretim yılı içerisinde düzenlenen Sosyal Bilgiler Proje Fuarının ve burada sergilenen projelerin, öğrencilerin bu dersteki bilgilerine dayanak oluşturması, kavramların doğru öğrenilmesi ve bilginin kalıcılığını sağlaması açısından Sosyal Bilgiler eğitimindeki bir takım boşlukları kapatacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda Sosyal Bilgiler Proje Fuarları, öğrencilere kendilerini gösterme olanağı tanıyacağından büyük önem arz etmektedir. Bu fuarlarda, başarısız öğrencilere de kazanma ve bilimi sevdirmeye ortamı oluşturduğundan fuarların eğitimdeki yeri bu açıdan da önemlidir. Bu çalışma ile öğrencilerden, bilgiye ulaşma ve edinilen bilgileri kullanma noktasında aktif rol oynayacağı beklenmektedir. Böylece edinilen bilgilerin geleneksel öğretim yöntemiyle kazanılan bilgiden daha fazla, daha anlamlı ve kalıcı olacağı; öğrencilerin yaratıcılığını ve Sosyal Bilgiler öğretimine karşı tutumlarını olumlu yönde geliştireceği düşünülmektedir. Türkiye’de ilköğretim

düzeyinde yeni olan proje fuarı olgusunun öğrenci görüşleri bağlamında araştırılması, önümüzdeki yıllarda sıklıkla yapılacağı düşünülen bu fuarlardan arzulanan amaçların gerçekleştirilmesine katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Bu hipotezlerin doğruluğunu araştırmak için Karadeniz (2012) tarafından “Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi ve Sürece Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri” adlı araştırma, doktora tezi kapsamında yapılmış ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmada da bu tezin bir bölümüne yer verilmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki soruya cevap aranmıştır.

- Proje Fuarlarının Sosyal Bilgiler dersinde uygulanmasına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Nitel yaklaşımla tasarılan bu araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği ile toplanmıştır (Karasar, 1998). Bu tekniğin kullanılmasının nedeni, araştırmanın amacına uygun olarak görüşülen öğrencilerin Sosyal Bilgiler Proje Fuarı hakkındaki deneyimlerini gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koymalarına olanak sağlayacak bir görüşme sürecinin hedeflenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Araştırmada yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında proje fuarının uygulanmasına yönelik sürece ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan çalışma grubu, batı Karadeniz bölgesinde orta büyüklükteki bir ilçe merkezinde ve kırsalında bulunan 8 farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler arasından seçilmiştir. Araştırmaya toplam 80 öğrenci *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 14 Sosyal Bilgiler Öğretimi Özel Sayısı, 2013*

katılmıştır. Bu öğrencilerden, her grupta ikişer kişi olmak üzere 40 grup oluşturulmuştur. Öğrencilerin ikişer kişilik gruplara atanmasında seçkisiz örnekleme türlerinden biri olan basit seçkisiz örnekleme yönteminden faydalanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2012). Bu araştırmada, sadece görüşme yapılan öğrencilerden toplanan veriler analiz edildiğinden, toplam 40 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu katılımcıların 33'ünü kız, 7'sini erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada görüşme yapılacak öğrenciler belirlenirken yapılan projeler göz önünde bulundurulmuştur. Böylece her projeden random olarak seçilen birer öğrencinin görüşüne başvurulmuştur.

2.2. İşlem: Araştırmanın yürütüleceği okullar araştırmacı tarafından kura yöntemi ile tesadüfi olarak belirlenmiştir. Alınan resmi izinler doğrultusunda okullara gidilmiş, okul müdürleri ve öğretmenler ile görüşülmüştür. Yine izin doğrultusunda ilçede bulunan 8 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlere Sosyal Bilgiler Proje Fuarı ile ilgili İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü konferans salonunda seminer verilmiştir. Öğretmenlere “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı Öğretmen Kılavuzu” hazırlanarak dağıtılmış ve yapılacak çalışmalar hakkında daha detaylı bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Proje Fuarına katılmak isteyen öğrenciler, öğrenci ve öğrenci velilerine süreç hakkında bilgi verildikten sonra gönüllülük esasına göre seçilmiştir. 8 ilköğretim okulundan Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılmak isteyen 80 öğrenciden iki kişiden meydana gelen 40 proje grubu oluşturulmuştur. Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılma kararı alan öğrenciler ve sorumlu sosyal bilgiler öğretmenleriyle görüşmeler yapılmış ve bu araştırmanın önemi hakkında tekrar bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu öğrencilere, öğretmen ve velilerinin rehberliğinde proje fuarına hazırlık için 3 aylık süre verilmiştir. Öğretmen proje sürecinde bir rehber rolündedir. Öğretmenler, öğrencilerin yaptıkları projeleri “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı Öğrenci Kılavuzu”na uygun olarak yapıp yapmadıklarını kontrol etmekte ve öğrencilerin fuara hazırlanmasında yönlendirici rol oynamaktadır. Veli ise

öğrencisi için hem rehber hem de proje masraflarının karşılanması bakımından öğrenciye destek rolünü üstlenmektedir. Proje fuarına hazırlık sürecinde fuarın düzenleme ekibinde bulunan koordinatör ve koordinatör yardımcıları tarafından, okullardaki proje çalışma sürecini izlemek amacıyla aralıklarla okul ziyaretlerinde bulunmuş ve sürecin aksayan yönleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Süre sonunda İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nün de uygun gördüğü tarihte, İMKB Anadolu Öğretmen Lisesi Kültür Salonu'nda Sosyal Bilgiler Proje Fuarı düzenlenmiştir.

Resim 1. Sosyal Bilgiler Proje Fuarından Örnek Görüntüler

Fuar sonunda başarılı bulunan projeler ödüllendirilmiştir. Öğrencilerin başarılı olma, katılma, beğenilme gibi olumlu duygularının pekişmesi için bütün öğrencilere katılım belgesi verilmiştir. Süreç sonunda öğrenci görüşme formu öğrencilere dağıtılmış ve Sosyal Bilgiler Proje Fuarı hakkında görüşleri alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler dersi kapsamında uygulanmasına yönelik sürece ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile

açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun hazırlanma aşamasında benzer araştırmalar incelenmiş, denemelik anket maddeleri oluşturularak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda bu form üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra yapılan pilot uygulama sonucunda öğrenciler tarafından anlaşılmayan sorular çıkarılmış ve görüşme formuna 10 soruluk son hali verilmiştir. Anket formunda öğrencilere proje çalışmalarının kendilerine ne hissettirdikleri, proje hazırlama kılavuzunun kendilerine nasıl yardımcı olduğu, proje hazırlama sürecinde en çok keyif aldıklarını aşama, proje sürecinde en çok zorlandıkları aşama, proje çalışmalarının kendilerine neler kazandırdıkları, Sosyal Bilgiler dersinde edindikleri proje hazırlama becerilerinin diğer derslere yansıma durumları, proje çalışmalarında eksik gördükleri taraflar, proje çalışması yapmaya devam edip etmeme istekleri, proje çalışmaları sırasında danışman öğretmen kaynaklanan eksikliklerin olup olmadığı ve proje fuar gününde en çok hoşlarına giden durumun ne olduğu kendilerine sorulmuştur. Hazırlanan anket formları Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilere dağıtılmış ve daha sonra toplanan anket formları üzerinde gerekli analizler gerçekleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen veriler üzerinde nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan betimsel analizlerden faydalanılmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler ayrı ayrı betimsel analiz sürecine sokulmuştur. Açık uçlu soruların analizinde katılımcıların verdikleri cevaplar birkaç kez satır satır okunmuş ve buna yönelik kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcıların ifade ettikleri görüşler kodlanırken anlamlı bir bütün oluşturan sözcük ve cümleler göz önünde bulundurulmuştur. Ulaşılan kodlar ifade edildikleri görüşme sorularının altında tekrarlanma sıklıkları ile birlikte tablolaştırılarak sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde nitel verilerin analizinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Daha sonraki yapılacak benzer çalışmalara gerek akademik alanda gerekse eğitim ortamında örnek olması ve süreci yönlendirmesi amacıyla Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilerinin deneyimlerinden faydalanma düşüncesiyle kendilerine sürece yönelik bazı sorular sorulmuş ve alınan cevaplar nitel veri analizi (betimsel analiz ve içerik analizi) teknikleriyle analiz edilmiştir. Öğrencilerin sorulara ilişkin düşünceleri kodlanarak ve kategorileştirilerek her bir sorunun altında sorunun özelliğine göre kimi zaman sadece frekans, kimi zaman yüzde ve frekans tabloları oluşturularak ifade edilmiştir. Her bir öğrencinin soruya ilişkin tek bir cevabı olduğu durumlarda frekans ve yüzde tablolarına, öğrencilerin birden fazla görüş belirttikleri durumlarda sadece frekans tablolarına yer verilmiştir. Tabloların yorumlanmasında öğrencilerin düşüncelerinin frekans ve yüzde olarak betimlenmesi yanında doğrudan alıntılara yer verilerek bulguların güvenilirliği ve anlaşılabilirliği artırılmıştır.

3.1. Birinci Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Sosyal Bilgiler Proje fuarına katılan öğrencilerin bu süreçten duygusal olarak nasıl etkilendiklerini öğrenmek amacıyla kendilerine ilk olarak *“Proje sürecini düşündüğünde hissettiklerini hangi beş kelime ile ifade edersin?”* şeklinde bir soru sorulmuştur. Öğrencilerin sürecinin bütünü düşünerek kendilerini beş ayrı kelime ifade etmeleri beklenmiş ancak kimi öğrencilerin soruyu daha az kelimeyle cevapladıkları görülmüştür. Buna göre Sosyal Bilgiler dersi proje fuarına katılan öğrencilerin proje sürecinde hissettiklerine ilişkin düşünceleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Proje Fuarına Katılan Öğrencilerin Proje Sürecinde Hissettiklerine İlişkin Görüşleri

Cevaplar	<i>f</i>	%
Sevinç / Mutluluk	55	38.2
Korku / Kaygı / Endişe / Telaş / Tedirginlik	35	24.3
Heyecan	26	18.05
Gurur	4	2.8
Merak	4	2.8
Üzüntü	3	2.01
Hüzün	2	1.4
Umut	2	1.4
Hırs	2	1.4
Stres	3	2.01
Azim	2	1.4
Diğer (Sabırsızlık, beğeni, güçlük, mükemmellik, özen, yorgunluk)	6	4.1
Toplam	144	100

Tablo 1 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilerin sevinç/mutluluk (% 38.2), korku/kaygı/endişe (% 24.3) ve heyecan (% 18.05) gibi duyguları çok yoğun olarak hissettikleri; bunları gurur, merak, üzüntü, hüzün, umut, hırs ve stres gibi duyguların izlediği görülmektedir. Öğrencilerin belirttikleri duyguların büyük bölümünü olumlu duygular oluşturmaktadır. Bu anlamda bu bulgu, Sosyal Bilgiler Proje fuarı çalışmalarının öğrencilerde olumlu duygulara neden olduğu; zaman zaman bunlara olumsuz duyguların da eşlik ettiği şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan yapılan bu tür büyük çaplı fuar çalışmalarının öğrencilerde korku, kaygı, endişe gibi duygular uyandırmasının normal olduğu düşünülmektedir. Slisz (1989; akt: Cook, 2003)'de literatürde bilim şenliklerinde yarışmayı, etkili bir motivasyon ögesi olarak rapor etmiş ve öğrencilerde olumlu duyguların gelişmesine katkı sağladığını belirtmiştir. Yine aynı çalışmasında yaptığı

çalışmanın sonucunda öğrencilerin deneysel projeler yapmaları gerektiğini, her sınıf düzeyinden öğrencinin katılımının olması gerektiğini, açık hedeflerle bir yarışmanın öğrencilerin motivasyonu için etkili olacağını, en iyi yapıların işbirlikli yapılanlar olduğunu ve öğrenciler sınıf dışında çalıştığında daha iyi projeler beklenebileceğini belirtmiştir.

Yedinci sınıf bir kız öğrencinin *“Proje sürecinde telaşlı, mutlu, eğlenceli, aceleci ve gergindik.”* şeklindeki ifadesi öğrencilerin olumlu ve olumsuz duyguları bir arada yaşadıklarının bir ifadesidir. Bu süreçte proje yöneticileri veya sorumlularına büyük görevler düşmektedir. Proje sorumluları alacakları bazı önlemlerle bu tür negatif duyguların projeyi olumsuz yönde etkilemesine izin vermemelidirler. Öğrencilerin ilk soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Proje sürecinde telaşlı, mutlu, eğlenceli, aceleci ve gergindik.” (Ö38)

“Proje sürecinde çok heyecanlı, komik bir sürü olaylar yaşadım. Proje fuarına yakınlaştıkça korku sardı beni.” (Ö32)

3.2. İkinci Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Proje Fuarına katılan öğrencilere sorulan ikinci soru *“Öğrenci proje hazırlama kılavuzunun süreç içerisinde sana nasıl yardımcı olduğunu düşünüyorsun?”* şeklindedir. Öğrencilerin bu soruya vermiş oldukları cevaplar analiz edilerek aşağıdaki şekilde tablolastırılmıştır.

Tablo 2. Öğrenci Proje Hazırlama Kılavuzunun İşlerliğine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Cevaplar	f	%
Yol gösterdi / rehberlik yaptı	31	63.3
İş kolaylaştırdı	7	14.3
Plânlı çalışmamı sağladı	5	10.2
Bilgilendirdi	4	8.2

Sürece doğru hazırlanmamı sağladı	2	4
Toplam	49	100

Tablo 2'ye göre öğrenciler öğrenci proje kılavuzunun kendilerine projenin nasıl yapılacağı konusunda rehberlik yaptığını, projeyi hazırlama ve fuara hazırlanma sürecini kolaylaştırdığını, plânlı çalışmalarını sağladığını ve süreç hakkında bilgilendirerek doğru bir şekilde hazırlanmalarına yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşleri bütün olarak değerlendirildiğinde öğrenci kılavuzunun yol gösterici özelliğinin ön plâna çıktığı görülmektedir. Öztürk (2011)'ün yaptığı araştırmada da bu soruya mülakata katılan deney grubu öğrencilerinin %50'si (5 öğrenci) yol gösterici veya rehber olduğu; şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğrencilerin ikinci soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Öğrenci proje hazırlama kılavuzu bana projeyi yaparken hangi adımları kullanabileceğimi öğretti.” (Ö36)

“Bana projeyi nasıl yapacağımı öğretti.” (Ö26)

“Öğrenci proje hazırlama kılavuzu proje sürecinde bütün sorunlarımın yanıtı oldu, aradığım her sorunun cevabını bulabildim.” (Ö17)

Örnek öğrenci görüşleri içerisinde özellikle son ifadeye bakıldığında proje hazırlama kılavuzunun detaylı bir şekilde hazırlanmasının öğrencilerin işini kolaylaştırdığı ve rehberlik ettiği anlaşılmaktadır.

3.3. Üçüncü Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Sosyal Bilgisi dersi proje fuarına katılan öğrencilere proje hazırlama sürecinde en keyif aldıkları aşamanın hangisi olduğu ve nedeni sorulmuş, soruya ilişkin cevaplar analiz edilerek Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Proje Sürecinin En Keyifli Aşamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

	Cevaplar	f	%
En keyifli aşama	Materyal hazırlama (maket, harita, grafik, vb.)	16	40
	Panoyu düzenleme	10	25
	Her aşaması	4	10
	Sunum aşaması	4	10
	Projeyi isimlendirme	2	5
	İnsanlarla iletişim kurma	1	2.5
	Fotoğraf toplama	1	2.5
	Yazı yazma	1	2.5
	Araştırma	1	2.5
	Toplam	40	100
	Neden?	Eğlenceliydi	15
Kolaydı		4	9.5
Öğreticiydi		3	7.2
Dayanışmayı/iş birliğini artırdı		2	4.7
Sonucu görmek güzel		2	4.7
Özgüvenimi artırdı		1	2.4
Başarma duygusu yaşattı		1	2.4
Boyamayı seviyorum		1	2.4
Görüntünün güzelliği		1	2.4
İletişim kurmayı seviyorum		1	2.4
Önemli kişilere sunu yapmak güzel		1	2.4
Neden belirtmeyen		10	23.8
Toplam		42	100

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin en fazla maket, harita, grafik, resim yapma ve boyama gibi el becerilerine yönelik uygulamalardan ve panoyu düzenlemeye yönelik çalışmalarından keyif aldıkları anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra projenin her aşamasının ve özellikle sunum aşamasının keyifli olduğunu düşünenler de bulunmaktadır.

Öğrencilerin en keyifli aşamaya ilişkin tercihlerinin nedenlerine bakıldığında bunlar arasında yapılan işi eğlenceli olarak görmelerinin önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler projeyi hazırlarken eğlendikleri bölümleri keyifli olarak nitelemişlerdir. Bunların yanı sıra öğrencilerin en keyif aldıkları aşamayı belirlemede işin kolaylığı ve öğreticiliğinin de etkili olduğu görülmüştür. *“En çok resimleri yapıştırırken keyif aldım. Çünkü resimleri raptiyeye tutturması, arabaları silikonla yapıştırması çok keyifliydi.”* (Ö3), *“Yaptığımız çalışmalar, panoya yerleştirirken ve süslerken çok eğlendim.”* (Ö1) ve *“Komşularımızdan fotoğraf toplamaktan çok keyif aldım, çünkü komşularımızın bize yardımcı olması çok hoşuma gitti.”* (Ö30) şeklindeki açıklamalar öğrencilerin hangi işlerden keyif aldıklarına ve nedenlerine ilişkin açık birer örnek oluşturmaktadır.

3.4. Dördüncü Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Öğrencilere *“Proje hazırlama sürecinde en çok zorlandığın aşama hangisiydi? Neden?”* sorusu sorulmuş ve cevaplar analiz edilerek Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Proje Hazırlama Sürecinin En Zor Aşamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

	Cevaplar	f	%
En zor aşama	Yazıları yazma süreci	8	20
	Materyal (maket, grafik, harita vb.) hazırlama/yapma süreci	7	17.5
	Panoyu hazırlama süreci	6	15
	Tasarım süreci	3	7.5
	Materyal bulma süreci	3	7.5
	Projeyi isimlendirme süreci	3	7.5
	Araştırma süreci	2	5
	Proje seçim süreci	1	2.5
	Sunum süreci	1	2.5
	Tarihi eserleri fotoğraflama	1	2.5
	Zorlanmadım	5	12.5
Toplam	40	100	
Neden?	Hata yapma korkusu	5	12.5
	Bilgi gerektirmesi	3	7.5
	Çok zaman alması	3	7.5
	Düzenlemek zor	3	7.5
	Materyal eksikliği	3	7.5
	Deneyim eksikliği	1	2.5
	Çok düşündürmesi	1	2.5
	Neden belirtmeyen	21	52.5
	Toplam	40	100

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin projenin farklı aşamalarını farklı nedenlerle en zor aşama olarak ifade ettikleri görülmektedir. Projenin en zor aşamasına ilişkin belirtilen görüşlerden yazı yazma, materyal hazırlama ve sunum süreçlerinin ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Hata yapma korkusu, bilgi ve materyal eksikliği ve çok zaman alması gibi nedenler bu aşamaların zor olarak algılanmasında etkili faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Beş öğrenci herhangi bir aşamada zorlanmadığını ifade ederken 21 öğrenci de düşüncesine ilişkin bir neden

belirtmemiştir. Öğrencilerin dördüncü soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Projeyi yaparken maketleri bulmam çok zordu. Çünkü Alaplı’da tarihi eserlerimizin maketleri olmadığından dolayı İstanbul’dan getirttim.” (Ö17)

“Başlık çünkü yanlış yazma korkusu duydum” (Ö18)

“Yazı Yazmam. Çünkü bazı yazıları yanlış yazıp tekrar yazmak zorunda kalıyordum.” (Ö27)

“Maketleri yaptığımız zaman. Çünkü gerçekten hem çok eğlenceli hem de çok uğraş isteyen bir işti.” (Ö11)

3.5. Beşinci Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilerin bu süreçten neler kazandıklarını öğrenmek amacıyla kendilerine *“Proje çalışmalarının sana neler kazandırdığını düşünüyorsun?”* şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Proje Sürecinin Kazanımlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

	Cevaplar	f	%
Bilişsel beceriler	Bilgi artışı	26	51.8
	Akademik başarı	2	
	Çalışma bilinci	1	
Duyuşsal beceriler	Derse yönelik olumlu tutum	6	
	Özgüven gelişimi	3	
	Sorumluluk duygusunun gelişimi	2	25
	Cesaretlendirme	2	
	Çevreye karşı duyarlılık	1	
Sosyal beceriler	Dayanışma/işbirliği becerilerinin gelişimi	2	
	Paylaşım becerilerinin gelişimi	1	8.9
	İletişim becerilerinin gelişimi	1	
	Kendini ifade etme becerisinin gelişimi	1	
Fiziksel beceriler	El becerilerinin gelişimi	3	5.4
Kişisel gelişim	Deneyim kazandırma	2	
	Kendini tanıma/yetenekleri keşfetme	2	8.9
	Aktif katılım imkanı	1	
	Toplam	56	100

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilere göre proje fuarına hazırlanma süreci bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerinin gelişimi yanında kişisel gelişimlerine katkı sağlamıştır. Öğrenciler özellikle bilişsel açıdan proje fuarına hazırlanma sürecinin kendilerinde bilgi artışına neden olduğunu, duyuşsal açıdan derse yönelik olumlu tutumlarının arttığını ve özgüvenlerinin geliştiğini, sosyal beceriler açısından ise dayanışmanın yanı sıra paylaşım, iletişim ve kendini ifade etme becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra söz konusu proje ile deneyim kazandığını ve yeteneklerini keşfettiğini belirten öğrenciler de bulunmaktadır.

Bunderson ve Anderson (1996) tarafından yapılan çalışmada, hizmet öncesi öğretmenler de bilim şenliklerinin öğrencilere yararlı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Hizmet öncesi öğretmenler ilköğretim, lise de katıldıkları bilim şenliklerini göz önünde bulundurarak bilim şenliklerinin öğrencinin yaratıcılığını artırdığını ve bağımsız araştırma fırsatları sağladığını ifade etmişlerdir.

Yedinci sınıftaki bir öğrencinin *“Bana göre bu proje çalışmaları insana sorumluluk, el becerisi ve ortak bir şeyler yapabilme yeteneği kazandırmıştır.”* (Ö14) şeklindeki açıklaması projenin öğrencilere kazandırdıklarına ilişkin güzel bir örnek oluşturmaktadır. Öğrencilerin projenin kendilerine kazandırdıklarına ilişkin görüşlerinden bazı örneklerle de aşağıda yer verilmiştir:

“İnsanlarla iletişim kurdum ve satıcılarla muhatap oldum.” (Ö19).

“Ülkemizin hangi ürünlerin yetiştiğini öğrendim.” (Ö21)

“Benim konuyu daha iyi anlamamı sağladı.” (Ö16)

3.6. Altıncı Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Fuara katılan öğrencilere sorulan altıncı soru *“Sosyal Bilgiler Proje Fuarı kapsamında öğrendiklerinin diğer derslerine de faydası oldu mu?”* şeklindedir. Bu soruyla öğrencilerin proje kapsamında öğrendiklerini diğer derslere transfer edip edemedikleri diğer bir ifade ile proje kazanımlarının başka alanlarda yararlı olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek elde edilen sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Projelerin Diğer Derslerdeki Faydalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Cevaplar	f	%
Diğer derslerde	11	27.5
İngilizce	5	12.5
Teknoloji ve Tasarım	5	12.5
Türkçe	2	5
Yeni projelerde faydası olur	6	15
Diğer derslerde faydası olmadı	5	12.5
Belirtmemiş	5	12.5
Bilmiyorum/hatırlamıyorum	1	2.5
Toplam	40	100

Tablo 6'ya göre İngilizce, Teknoloji ve Tasarım ile Türkçe derslerine diğer dersler de dâhil edildiğinde öğrencilerin yaklaşık % 47.5'i proje kapsamında öğrendiklerinin diğer derslerde faydalı olduğuna inanmaktadır. Öğrenciler gerek bilgi anlamında gerekse beceri anlamında proje kapsamında kazandıklarını diğer derslerde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra yeni projelerde görev almak istediğini belirten öğrenciler olup burada öğrendiklerini yeni projede kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan proje kapsamında öğrendiklerinin diğer derslerde faydalı olmadığına inanan veya bu konuda görüş belirtmeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Öğrencilerin altıncı soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“İngilizce dersinde sebze ve meyve konusunda öğretmenimin sorduğu sorulara rahatlıkla cevapladım.” (Ö22)

“Din dersinde savaşlar ve peygamberlerimizin hayatı konusunu daha iyi anlamamı sağladı.” (Ö19)

“Projeden aldığım cesaretle gelecek yıl matematik dersinin proje fuarına katılacağım.” (Ö9)

3.7. Yedinci Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Gelecek çalışmalara yol göstermesi açısından öğrencilerin önerilerini almak amacıyla onlara *“Yaptığınız bu proje çalışması nasıl olsaydı daha iyi olurdu? Neler önerebilirsin?”* şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo 7. Proje Sürecinin Geliştirilmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Cevaplar	f	%
Donanım ve materyal desteği artırılmalı	13	29.5
Projelerin göze daha fazla hitap etmesi sağlanmalı	10	22.7
Daha fazla zaman ve araştırma imkânı sağlanmalı	4	9.01
Proje hazırlamaya ilişkin farkındalığımız artırılmalı	3	6.8
Aile, okul ve diğer öğretmenler daha fazla destek vermeli	3	6.8
Projeler daha fazla çeşitlendirilmeli	2	4.5
Maddi destek olmalı	2	4.5
Çalışma becerilerimiz geliştirilmeli	1	2.3
Daha kolay işler olmalı	1	2.3
Bu gayet güzeldi-önerim yok	5	11.4
Toplam	44	100

Tablo 7'ye göre öğrencilerin gerek proje hazırlama gerekse hazırlanan projeleri sunma sürecine yönelik önemli önerilerde buldukları anlaşılmaktadır. Öğrenciler, daha fazla donanım ve materyal sağlanması, sunumların daha fazla göze hitap edebilecek şekilde gerçekleştirilmesi ve bunun için gerekli desteğin sağlanması,

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 14, Sosyal Bilgiler Öğretimi Özel Sayısı, 2013

daha fazla zaman ve araştırma imkânının olması, sürece ilişkin farkındalıklarının artırılması ve projelerin çeşitlendirilmesi durumunda projelerin daha iyi olacağı düşüncesindedirler. Altıncı sınıftaki bir öğrencinin *“Böyle bir projeye ilk defa katılıyorum. Daha önce yapılan çalışmaların fotoğraf veya video görüntülerini görseydim ne ile karşı karşıya olduğumu bilirdim. Aslında çok bilinçli çalışmadık...”* (Ö6) şeklindeki ifadesi hem bir özeleştirici niteliği taşımakta hem de öğrencilerin proje hazırlama sürecine yönelik farkındalıklarının artırılmasıyla ilgili ihtiyacı gözler önüne sermektedir. Bunların yanı sıra mevcut şartların yeterli olduğunu düşünen öğrenciler de bulunmaktadır. Öğrencilerin yedinci soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Bence bazı bölümlerin hem proje tahtasında hem de özet kâğıdında olmasına gerek yoktu.” (Ö36)

“Yaptığımız bu proje gerçekte insan hayatını kolalaştırmak için bir proje olsaydı belki daha iyi olabilirdi.” (Ö33)

“Rengarenk bir görüntü yapabilseydik daha güzel olurdu.” (Ö30)

“Bu projeye daha çok paramız olsaydı daha güzel yapacağımızdan emindik.” (Ö12)

3.8. Sekizinci Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Yine Sosyal Bilgiler Proje Fuarının öğrenciler üzerindeki etkisini görmek amacıyla öğrencilere *“yeniden böyle bir projede yer almayı istemeyip istemedikleri ve buna ilişkin gerekçeleri”* sorulmuştur. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek aşağıdaki şekilde tablolştırılmıştır.

Tablo 8. Yeni Bir Projede Yer Almaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Cevaplar	<i>f</i>	%
Evet	37	92.5
Hayır	3	7.5
Toplam	40	100
Eğlenceliydi	10	23.8
Eğitici ve öğreticiydi	12	28.6
İyi bir deneyimdi	4	9.5
Heyecan vericiydi	2	4.8
Derse karşı olumlu tutum	2	4.8
Birinci olma arzusu	2	4.8
Yararlıydı	2	4.8
Başarı duygusu	1	2.4
Sosyalleştirdi	1	2.4
Çok zordu	2	4.8
Derslerime çalışmıyordum	1	2.4
Görüş belirtmeyen	3	7.1
Toplam	42	100

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin % 90'ından fazlasının yeniden böyle bir proje hazırlama sürecinde yer almak istediği anlaşılmaktadır. Yine tablodan anlaşıldığına göre öğrenciler bu şekilde eğlenerek daha iyi öğrenmekte, yaşadıkları deneyimleri heyecan verici bularak derse karşı olumlu tutum geliştirmektedirler. Tekrar bir projede yer almaya ilişkin olumsuz görüş belirten üç öğrenciden ikisi sürecin

zorluğu, bir öğrenci ise çok zaman alması yüzünden diğer derslere çalışmaya vakit bulamama gerekçesiyle katılmak istemediklerini belirtmişlerdir. Proje yöneticileri ya da sorumlu öğretmenler alacakları küçük önlemlerle öğrencilerin bu düşüncelerini olumlu yönde değiştirebilir ve bu öğrencilerin de süreçten daha fazla istifade etmelerine yardımcı olabilirler. Öğrencilerin sekizinci soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Evet, yapmak isterim. Çünkü eğlenceli ve eğiticiydi.”(Ö40)

“Evet tekrar bir proje çalışması yapmayı isterdim ve daha iyi düşünüp genel birinci olmak için çalışırdım. Çünkü projelere, yarışmalara ve etkinliklere katılıp okulumun ve sınıfımın başarısını yükseltmek isterim” (Ö22)

3.9. Dokuzuncu Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilere sorulan dokuzuncu soru *“Danışman öğretmenin neleri yapsaydı proje fuarına daha iyi hazırlanabilirdin? Önerilerin var mı?”* şeklindedir. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Proje Sürecinde Danışman Öğretmenin Rehberliğine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Cevaplar	f	%
Öğretmen gereken her şeyi yaptı – önerim yok.	14	35
Elinden gelenin en iyisini yaptı – önerim yok.	9	22.5
Bitmeden önce sürece daha fazla katkı sağlayabilirdi.	3	7.5
Daha fazla farkındalık kazanmamızı sağlayabilirdi.	2	5
Projeye daha fazla zaman ayırsaydı/daha fazla görüşebilseydik.	2	5
Çalışmaları daha erken başlatabilirdi	1	2.5
Değerlendirici-jüri daha fazla olsaydı	1	2.5
Görüş belirtmeyen	8	20

Toplam	40	100
--------	----	-----

Bu soru yine proje sürecinde nasıl daha iyi rehberlik edileceğine ilişkin uygulamaları geliştirmek adına öğrenci deneyimlerinden faydalanma düşüncesiyle sorulmuştur. Tablo 9'a göre öğrenciler büyük oranda öğretmenlerinin rehberliklerinden memnun görünmektedirler. Ancak yine de sürecin daha iyi olmasına yönelik öneride bulunan öğrenciler de bulunmaktadır. Tabloya göre öğretmenlerinin projeye daha fazla zaman ayırmasını ve daha fazla katkıda bulunmasını bekleyen öğrenciler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra sayıları az olmakla birlikte farkındalıklarının artırılması gerektiği şeklinde çok önemli bir öneride bulunan öğrenciler de bulunmaktadır. Ayrıca sekiz öğrencinin de konuyla ilgili herhangi bir görüş belirtmediği görülmektedir. Öğrencilerin dokuzuncu soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Öğretmenim elinden geleni yaptı. Ancak çalışmalara daha erken başlasaydık belki genel birinci olurduk.” (Ö22)

“Bana en başta daha ince detaylara kadar anlatıp biraz daha yardım etseydi daha iyi olurdu. (Ö21)

“Yeterince öneri verdi, bize yardım etti.” (Ö39)

“Diğer öğrenciler projelerine hep okullarında öğretmenleri ile hazırlandılar. Eğer öğretmenimiz bize yardımcı olsaydı daha iyi projelere sahip olabilirdik.” (Ö36)

Görüldüğü üzere proje hazırlamada öğretmenlerinin rehberliğinden hem memnun olan hem de olmayan öğrenciler bulunmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu öğretmenlerinin rehberliğinden memnun olsa da bir kısım öğrenciler bu süreçte yeterince destek veya rehberlik alamadıklarından şikâyetçidirler.

3.10. Onuncu Soruya İlişkin Öğrenci Cevaplarının Analizi

Sosyal Bilgiler Proje Fuarına katılan öğrencilere sorulan onuncu soru “*Sosyal Bilgiler Proje Fuar gününde en çok hoşuna giden ve seni heyecanlandıran durum neydi?*” şeklindedir. Öğrencilerin soruya ilişkin cevapları analiz edilerek aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo 10. Fuar Gününde Öğrencilerin En çok Hoşuna Giden ve Onları En Çok Heyecanlandıran Duruma İlişkin Görüşleri

Cevaplar	<i>f</i>	%
Değerlendirme süreci-jürilerle konuşma	19	41.3
Ödül alma bölümü	10	21.7
Sonuçların açıklandığı an	6	13.04
Bilmeyenlere projeyi anlatma-sergileme	6	13.04
Beğenilme-takdir edilme	3	6.5
Farklı projelerden çok şey öğrenmek	1	2.2
Çok sayıda proje olması	1	2.2
Toplam	46	100

Tablo 10’a göre fuar gününde özellikle değerlendirme süreci ve jürilerle konuşma, ödül alma bölümü, sonuçların açıklandığı an ve bilmeyenlere projeyi anlatma süreci öğrencilerin en çok hoşlandıkları ve heyecanlandıkları durumlar olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin onuncu soruya ilişkin görüşlerine yönelik örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“*Ödül alma bölümü*” (Ö39)

“Jürilerin yanıma gelmesi beni çok heyecanlandırdı, en hoşuma giden ise değişik arkadaşım oldu.” (Ö20)

“Gelen kişilerin projemizi çok beğendiklerini söylemesi benim çok hoşuma gitti. Aynı zamanda jüriye anlatırken de çok heyecanlandım.” (Ö16)

Öğrencilerin ifadelerinden anlaşıldığı üzere bu tür proje fuarı ortamları öğrencilerin özgüvenlerini artırmanın yanında, sosyalleşmelerine ve başkalarıyla iyi ilişkiler kurmalarına da zemin hazırlamaktadır. Ayrıca bu tür çalışmaların en önemli katkılarından birinin de ortamın öğrencilere beğenilme ve takdir edilme duygularını yaşama fırsatı sunması olduğunu söylemek mümkündür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin yaptıkları projelerin “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı”nda sergilenmesi sürecine yönelik öğrenci görüşleri incelenmiş ve sonuçlar ortaya koyulmuştur.

Sosyal Bilgiler dersi proje fuarına katılan öğrencilerin sevinç/mutluluk, korku/kaygı/endişe ve heyecan gibi duyguları çok yoğun olarak hissettikleri; bunları gurur, merak, üzüntü, hüznün, umut, hırs ve stres gibi duyguların izlediği görülmektedir. Öğrencilerin belirttikleri duyguların büyük bölümünü olumlu duygular oluşturmaktadır. Bu anlamda bu bulgu, Sosyal Bilgiler dersi proje fuarı çalışmalarının öğrencilerde olumlu duygulara neden olduğu; zaman zaman bunlara olumsuz duyguların da eşlik ettiği şeklinde yorumlanabilir. Burada dikkat çeken en önemli nokta öğrenci korku yaşarken sevinç de yaşamış olmasıdır. Bu öğrencilerin Sosyal Bilgiler Proje Fuarına hazırlanırken belirli bir korku yaşadıkları ancak fuar günü bunun sevinçe dönüştüğü şeklinde yorumlanabilir. Çünkü gerek jüri üyelerinin öğrencilere karşı sıcak tavrı, gerekse fuara katılan tüm öğrencilerin “Kristal Plaket,

Katılım ve Başarı Belgesi”yle ödüllendirilmeleri onların yaşadıkları korkunun bir anda sevinç ve mutluluğa dönüşmesini sağladığı düşünülmektedir. Doğal olarak bu süreçte proje yöneticileri veya sorumlularına büyük görevler düşmektedir. Proje sorumluları alacakları bazı önlemlerle bu tür negatif duyguların proje fuarını olumsuz yönde etkilemesine izin vermemelidirler.

Öğrenciler, Sosyal Bilgiler Proje Fuarı Öğrenci El Rehberinin kendilerine projenin nasıl yapılacağı konusunda rehberlik yaptığını, projeyi hazırlama ve fuara hazırlanma sürecini kolaylaştırdığını, plânlı çalışmalarını sağladığını ve süreç hakkında bilgilendirerek doğru bir şekilde hazırlanmalarına yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşleri bütün olarak değerlendirildiğinde öğrenci kılavuzunun yol gösterici özelliğinin ön plâna çıktığı görülmektedir.

Proje hazırlama sürecinde öğrencilerin en fazla maket, harita, grafik, resim yapma ve boyama gibi el becerilerine yönelik uygulamalardan ve panoyu düzenlemeye yönelik çalışmalarından keyif aldıkları anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra projenin her aşamasının ve özellikle sunum aşamasının keyifli olduğunu düşünenler de bulunmaktadır. Öğrencilerin en keyifli aşamaya ilişkin tercihlerinin nedenlerine bakıldığında bunlar arasında yapılan işi eğlenceli olarak görmelerinin önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler projeyi hazırlarken eğlendikleri bölümleri keyifli olarak nitelemişlerdir. Bunların yanı sıra öğrencilerin en keyif aldıkları aşamayı belirlemede işin kolaylığı ve öğreticiliğinin de etkili olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin proje sürecinde en çok zorlandıkları aşamaya ilişkin belirtilen görüşlerden yazı yazma, materyal hazırlama ve sunum süreçlerinin ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Hata yapma korkusu, bilgi ve materyal eksikliği ve çok zaman alması gibi nedenler bu aşamaların zor olarak algılanmasında etkili faktörler olarak ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere göre proje fuarına hazırlanma süreci bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerinin gelişimi yanında kişisel gelişimlerine katkı sağladığı görülmüştür. Öğrenciler özellikle bilişsel açıdan proje fuarına hazırlanma sürecinin kendilerinde bilgi artışına neden olduğunu, duyuşsal açıdan derse yönelik olumlu tutumlarının arttığını ve özgüvenlerinin geliştiğini, sosyal beceriler açısından ise dayanışmanın yanı sıra paylaşım, iletişim ve kendini ifade etme becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra söz konusu proje ile deneyim kazandığını ve yeteneklerini keşfettiğini belirten öğrenciler de bulunduğu görülmüştür.

Öğrenciler Sosyal Bilgiler Proje Fuarı kapsamında öğrendiklerinin diğer derslerine de faydası olduğuna inanmaktadırlar. İngilizce, Teknoloji ve Tasarım ile Türkçe derslerine diğer dersler de dâhil edildiğinde öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının proje kapsamında öğrendiklerinin diğer derslerde de faydalı olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler gerek bilgi anlamında gerekse beceri anlamında proje kapsamında kazandıklarını diğer derslerde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra yeni projelerde görev almak istediğini belirten öğrenciler olup burada öğrendiklerini yeni projede kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda öğrencilerin çoğunluğunun, proje çalışmalarında edindikleri bilgi ve deneyimleri diğer derslerde ya da proje çalışmalarında kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin gerek proje hazırlama gerekse hazırlanan projeleri sunma sürecine yönelik önemli önerilerde bulunmuşlardır. Öğrenciler, daha fazla donanım ve materyal sağlanması, sunumların daha fazla göze hitap edebilecek şekilde gerçekleştirilmesi ve bunun için gerekli desteğin sağlanması, daha fazla zaman ve araştırma imkânının olması, sürece ilişkin farkındalıklarının artırılması ve projelerin çeşitlendirilmesi durumunda projelerin daha iyi olacağını bildirmişlerdir.

Öğrencilerin % 90'ından fazlası yeniden böyle bir proje hazırlama sürecinde yer almak istediğini bildirmiştir. Yine öğrenciler bu şekilde eğlenerek daha iyi öğrendiklerini, yaşadıkları deneyimleri heyecan verici bularak derse karşı olumlu tutum geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Proje hazırlama sürecinde öğretmenlerinin rehberliğinden hem memnun olan hem de olmayan öğrenciler bulunduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğu öğretmenlerinin rehberliğinden memnun olsa da bir kısım öğrenci de bu süreçte yeterince destek veya rehberlik alamadıkları konusunda fikir belirtmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Proje Fuarının düzenlendiği gün özellikle değerlendirme süreci ve jürilerle konuşma, ödül alma bölümü, sonuçların açıklandığı an ve bilmeyenlere projeyi anlatma süreci öğrencilerin en çok hoşlandıkları ve heyecanlandıkları durumlar olarak ortaya çıkmıştır.

Proje Fuarlarının Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanımıyla ilgili olarak yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında şu öneriler yapılabilir.

Öğrencilerin bilimsel düşünme ve bilimsel süreç becerilerini en uygun şekilde kullanabildiği, ilgi duyduğu konularda proje ürettiği “benim eserim” duygusunu yaşayarak özgüvenini arttırdığı organizasyonlar olan “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı” hem kamu hem de özel kuruluşlar tarafından desteklenmeli, bu tür organizasyonların sayısı artırılarak öğrencilerin bu organizasyona katılımı sağlanmalıdır.

İlçe düzeyinde yapılan “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı”nın bölge ve ülke genelinde düzenlenmesi için ilgili kamu kurumlarına bu konuda projeler sunulmalıdır. “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı”nın ülke genelinde düzenlenebilmesi amacıyla ülkemizin çeşitli bölgelerinde bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim seminerleri verilmeli ve koordinatör öğretmenler yetiştirilmelidir.

Bu konuda yaşanan gelişmelerin ve yeniliklerin öğretmen ve öğretmen adaylarına bir an önce ulaştırılabilmesi için “Sosyal Bilgiler Proje Fuarı” ile ilgili çeşitli web sitelerinin açılması sağlanmalıdır.

Öğrenciler, proje fuarına hazırlık sürecinde ailelerinden de yardım aldıklarını belirtmiştir. Bu nedenle aileleri de proje çalışmaları yönünden bilgilendirmek, proje çalışmalarının daha sağlıklı yürütülmesi açısından önemlidir. Okullarda velilere yönelik uzman kişilerin yer aldığı bir seminer düzenlenip, proje hazırlık aşamasından başlayarak çalışma sürecinin sonuna kadar, öğrencilere nasıl ve ne kadar yardımcı olabilecekleri hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Proje Fuarlarına katılan öğrenciler kadar katılmayan öğrenciler de bu sürece fuarın gezdirilmesi, arkadaşlarına bilgi desteği vermek gibi etkinliklerle dâhil edilmeli, bu becerileri onlarında kazanması için uygun koşullar sağlanmalıdır.

Sosyal Bilgiler Proje Fuarı uygulaması sonucunda görülen olumlu ve olumsuz yönler uzman görüşlerinden geçirilerek, bundan sonraki uygulamalarda gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir

KAYNAKÇA

- Ata, B. (2009). “Sosyal bilgiler ünitesi” kavramı üzerine bazı düşünceler. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar – 1*. Ankara: Pegem Akademi, s. 35-37.
- Bunderson, E. D., & Anderson T. (1996). “Preservice Elementary Teachers’ Attitudes Toward Their Past Experience With Science Fairs.” *School Science And Mathematics*, 96(7), 371-377.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Cook, H. M. (2003). *Elementary School Teachers and Successful Science Fairs*. The Faculty of Graduate School at North Carolina at Greensboro, Doktoral Thesis, UMI Number: 3093864
- Diffily, D. & Sassman, C. (2002). *Project based learning with young children*. Heinemann, USA.
- Graham L. & McCoy I. (2001). *Social studied fair projects and research activities*. İncentive Publications.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kurak, D. (2009). *İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaptığı Proje Çalışmalarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Maguth, B. M. & Yamaguchi, M. (2010). Beyond the surface: A guide to substantive world fairs in the social studies. *The Social Studies*, Taylor & Francis Group. s. 76-78.
- Miller, K. E. & Caster, J. E. (1963). For a change-of-pace activity, try a social studies fair. *The Clearing House*. Taylor & Francis Ltd.
- Karadeniz, O. (2012). *Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi Ve Sürece Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde dönüşüm, eğitimde yeni değerler*. (4. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

-
- Öztürk, T. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Projeye Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Başarısına, Derse Karşı Tutumlarına ve Görüşlerine Etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Railsback, J. (2002). *Project Based Instruction, Creating Excitement For Learning*. US: North Regional Educational Laboratory.
- Rolf, G. (2006). "Validity, trustworthiness and rigour; quality and idea or qualitative research". *Journal of Advanced Nursing*, 53, 304-310.
- Yıldırım, A. Y. & Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Learning-teaching environments have been reorganized in recent years, and various studies have been applied to realize modern education principles. The most interesting of these studies is the Project Based Learning approach, which enables the use of many disciplines along with learning – teaching approaches (Özden, 2002:3). Diffily and Sassman (2002: 102) state that, with projects, students will not only gain academic skills, but also other skills and personal traits that are necessary to be successful in the world. So, one of the applications that will meet many needs like; students' producing information, reaching new information by making use of their own knowledge, presenting the obtained information to others; is the project fairs.

The Social Studies Project Fair organized during the academic year and its exhibited projects are considered to fill some gaps in Social Studies education in terms of forming students a basis of information for the lesson, providing correct learning of notions and permanence of information. Also, Social Studies Project Fairs are of crucial importance as they provide students the chance of proving themselves. With this study, students are expected to be taking an active role in obtaining and making use of information. So, it is considered that, such obtained information will be much more in quantity, more meaningful and more permanent than information gained by traditional teaching techniques; and will have a positive influence on students' creativity and attitude towards Social Studies teaching.

In direction of these objectives, answer has been looked for the following question.

- What are students' opinions about the application of Project Fairs in Social Studies Lessons?

Method

The data of this qualitatively designed study were collected by the non-directive interview technique (Karasar, 1998). In order to identify opinions of students attending the study about the process of the application of Project Fairs within Social Studies courses, a semi-structured interview form consisting of open ended questions was used.

80 students from 8 different elementary schools attended the study. 40 groups, consisting of 2 students in each group were formed. As only the collected data of

interviewed students were analyzed in this study, 40 students in total formed the study group. 33 of these participants are female, and 7 are male students. Projects were taken into consideration while determining students to be interviewed within the study. So, one randomly selected student from each project was asked for their opinion.

These students were given 3 months of time for preparation to the project fair in guidance with their teachers and parents. At the end of the given time period, the Social Studies Project Fair was exhibited with 40 projects on display. After the process, the student interview form was distributed to students and their opinions about the Social Studies Project Fair were taken. Descriptive analysis, frequently used in qualitative researches, was used on the data collected from students.

Findings and Conclusion

Students attending the Social Studies Project Fair were seen to have felt emotions like joy/happiness, fear/anxiety/concern and excitement intensively; followed by emotions like pride, curiosity, sadness, passion and stress. Most of the emotional states expressed by students consist of positive emotions.

When student opinions are evaluated as a whole, it can be seen that the leading feature of the student guide comes into prominence.

It was understood that, in the process of preparing projects, students mostly enjoyed studies related to arranging the board and handcraft exercises like making models, drawing maps, graphics and painting.

Opinions of students about the most challenging stages of preparations were mostly observed to be as writing, preparing materials and presentation processes.

According to students, in addition to the development of their cognitive, affective and social skills, the processes of project fair preparations were also seen to have made contributions to students' personal developments.

Students believe that the information they gained from the Social Studies Project Fair are also beneficial for their other lessons.

More than 90% of the students expressed that they would like to participate in such a project preparation process again.

Suggestions

Projects should be submitted to relevant public institutions in order to carry the district level “Social Studies Project Fair” to regional and national level. In purpose of spreading “Social Studies Project Fairs” nationwide, related in-service training seminars should be organized and coordinator teachers should be raised in various areas of the country.

Different web-sites about “Social Studies Project Fairs” should be set up for teachers and teacher candidates to immediately catch up with developments and innovations in this field.

Students not attending the Project Fairs should be included in the process as much as students attending the fairs with activities such as visiting the fair area, supporting other students with information; so that suitable conditions arise also for them to gain these skills.